

ИСТОРИЧЕСКИ ЛИЧНОСТИ И ИДЕИ

*Сборник в чест на 60-годишния юбилей
на проф. д-р Искра Баева*

София • 2011
Университетско издателство „Св. Климент Охридски“

СЪДЪРЖАНИЕ

ЧАСТ I. ЛИЧНОСТИ

ДА БЪДЕШ СЕБЕ СИ – <i>Евгения Калинова</i>	11
<i>Николай Поппетров</i> – СТАРАТА МАТРИЦА НА ЛИЧНОСТТА В ГЛОБАЛИЗИРАЩОТО СЕ ОБЩЕСТВО (парафактори и биографии).....	15
<i>Румен Генов</i> – „ПРИЯТЕЛИ И НЕПРИЯТЕЛИ НА БЪЛГАРИТЕ“: ПОЛИТИЧЕСКА ДИХОТОМИЯ И ИСТОРИЧЕСКО СЪЗНАНИЕ	26
<i>Ваня Стоянова</i> – ЕДИН ДУХОВНИК В СЛУЖБА НА НАЦИОНАЛНАТА ИДЕЯ – НИКОДИМ, ЕПИСКОП ТИВЕРИОПОЛСКИ.....	42
<i>Добрин Йотов</i> – УГО ЩИНС ПО ПЪТЯ НА ФРЕНСКО- ГЕРМАНСКОТО ПОМИРЕНИЕ СЛЕД ПЪРВАТА СВЕТОВНА ВОЙНА.....	52
<i>Чавдар Митов</i> – И. В. СТАЛИН И „НАЦИОНАЛНИЯТ ВЪПРОС“.....	64
<i>Дора Калчева</i> – ЕКЗАРХ СТЕФАН И ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНАТА МУ РОЛЯ ЗА СПАСЯВАНЕТО НА БЪЛГАРСКИТЕ ЕВРЕИ В ГОДИНИТЕ НА ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА.....	76
<i>Гергана Алексиева</i> – ДЕЙНОСТТА НА ЕВА ПЕРОН КАТО ПЪРВА ДАМА	80
<i>Евгения Калинова</i> – АЛЕКСАНДЪР ЖЕНДОВ ИЛИ ЗА НУЖДАТА НИ ОТ ГЕРОИ.....	91
<i>Костадин Грозев</i> – ПРОЦЕСЪТ СРЕЩУ ПРОТЕСТАНТСКИТЕ ПАСТОРИ: ЛИЧНОСТИ В СЪЛЪСЪЦИТЕ НА ВРЕМЕТО	101
<i>Наталия Христова</i> – „ВАРИАЦИЯ“ 3 НА ТЕМА 1989 ГОДИНА (Константин Павлов).....	110
<i>Искра Баева</i> – ТОДОР ЖИВКОВ – СЕЛЯНИНЪТ, ПРЕВЪРНАЛ СЕ В ДЪРЖАВНИК.....	121
<i>Драгомир Драганов</i> – ЕНРИКО БЕРЛИНГУЕР И „ИСТОРИЧЕСКИЯТ КОМПРО- МИС“ В ИТАЛИЯ ПРЕЗ 70-ТЕ ГОДИНИ НА XX ВЕК	139
<i>Румяна Маринова-Христиди</i> – РОЛЯТА НА КОНСТАНТИНОС КАРАМАНЛИС В НАЙ-НОВАТА ГРЪЦКА ИСТОРИЯ.....	146
<i>Кирил Чуканов</i> – ВИЛИ БРАНТ И КОНЦЕПЦИЯТА НА „ПОЛИТИКАТА НА МАЛКИТЕ СЪПКИ“. КЪМ	

ПРЕДИСТОРИЯТА НА НОВАТА ИЗТОЧНА ПОЛИТИКА НА ФРГ	154
<i>Йордан Баев</i> – ЕДУАРД ШЕВАРДНАДЗЕ И СЪВЕТСКАТА ПОЛИТИКА В СОЦИАЛИСТИЧЕСКИТЕ СТРАНИ ОТ АЗИЯ, 1986–1989 г. (Из дневниковите записки на Теймураз Степанов).....	167
<i>Ирина Якимова</i> – РОНАЛД РЕЙГЪН – ПОЛИТИЧЕСКИ ПОРТРЕТ	181
<i>Дарина Григорова</i> – НИКИТА МИХАЛКОВ И АНДРЕЙ КОНЧАЛОВСКИ ЗА ПРЕХОДА В ПОСТСЪВЕТСКА РУСИЯ.....	187
<i>Александър Сивилов</i> – МИХАИЛ ГОРБАЧОВ И ФИДЕЛ КАСТРО – КРАЯТ НА ЕДНО „ДОБРО ПРИЯТЕЛСТВО“.....	193
<i>Диана Иванова</i> – ВАЦЛАВ КЛАУС – ЕКСЦЕНТРИЧНИЯТ ЕВРОСКЕПТИК.....	200

ЧАСТ II. ИДЕИ

<i>Андрей Пантев</i> – ДЕМОКРАЦИЯТА И НЕЙНИТЕ НОСИТЕЛИ	209
<i>Иван Първев</i> – ОСМАНСКОТО ЗАВОЕВАНИЕ НА БАЛКАНИТЕ И ИДЕЯТА ЗА ЕВРОПЕЙСКА ДЪРЖАВНОСТ, XIV–XVIII В.	214
<i>Мария Баръмова</i> – БАЛКАНИТЕ КАТО ГЕОПОЛИТИЧЕСКА РЕАЛНОСТ В ЦЕДЛЕРОВИЯ УНИВЕРСАЛЕН ЛЕКСИКОН	220
<i>Росица Ташева</i> – МЕЖДУ ТРАДИЦИОНАЛИЗМА И РЕФОРМИЗМА: КОНСЕРВАТИВНИТЕ ИДЕЙНИ ТЕЧЕНИЯ ВЪВ ФРАНЦИЯ В ЕПОХАТА НА ПРОСВЕЩЕНИЕТО.....	227
<i>Бистра Стоименова</i> – БОРБАТА ЗА ПРЕДСТАВИТЕЛНО УПРАВЛЕНИЕ: ПРИНОСЪТ НА ФРЕНСКИТЕ КОНСЕРВАТОРИ ПО ВРЕМЕ НА РЕСТАВРАЦИЯТА	240
<i>Пламен Митев</i> – „ДО ВИЕНА И НАЗАД“ (или как българите видяха Виенското изложение от 1873 г.)	248
<i>Здравка Константинова</i> – ЧУДНОВАТ ЛИ Е „ЖЕНСКИ СВЯТ“ (1893–1898) – ПЪРВОТО НИ СЛЕДОСВОБОЖДЕНСКО ПЕРИОДИЧНО ИЗДАНИЕ ЗА ЖЕНИ	260
<i>Полина Цокова</i> – БЪЛГАРСКИТЕ ТЪРГОВЦИ ОТ МАКЕДОНИЯ ПРЕЗ XIX В. СПОРЕД ЕДНА ПУБЛИКАЦИЯ НА ВИРЖИНИЯ ПАСКАЛЕВА ОТ 1962 Г.	271
<i>Валери Колев</i> – БЪЛГАРИЯ И ВЪПРОСЪТ ЗА ВИНАТА ЗА ВОЙНАТА НА ПАРИЖКАТА КОНФЕРЕНЦИЯ ПРЕЗ 1919 ГОДИНА	279
<i>Върбан Тодоров</i> – ОЩЕ ЗА ПРЕВРАТА НА 19 МАЙ 1934 Г.	290

<i>Борис Стоянов</i> – ВОЙНА ИЛИ МИР: ПЛАНЪТ „ШУМАН“ ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ПАРИЖ, МОСКВА И ВАШИНГТОН.....	306
<i>Мария Радева</i> – УЧЕБНИЦИТЕ ПО СЪВРЕМЕННА („НАЙ-НОВА“) ИСТОРИЯ 1945–1989 – В МЪРТВАТА ХВАТКА НА ИДЕОЛОГИЯТА	319
<i>Илияна Марчева</i> – ИДЕИТЕ ЗА ИКОНОМИЧЕСКИ РЕФОРМИ В СССР В СРЕДАТА НА 60-ТЕ ГОДИНИ НА ХХ ВЕК: „ЛИБЕРМАН“ VS „ГЛУШКОВ“	328
<i>Евгений Кандиларов</i> – „МАЛКОТО Е ХУБАВО“ ИЛИ ИДЕИТЕ ЗА ЗАДОВОЛЯВАНЕ НА ПОТРЕБЛЕНИЕТО В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 80-ТЕ ГОДИНИ НА ХХ ВЕК.....	338
<i>Людмила Илиева</i> – НЕИЗВЕСТНИТЕ ГЕРОИ НА ИСТОРИЯТА И НАРОДНАТА ПАМЕТ	350
<i>Теодор Талев</i> – ИДЕИ СРЕЩУ ИДЕОЛОГИЯ В БЪЛГАРО-АМЕРИКАНСКИТЕ СПОРТНИ КОНТАКТИ ПО ВРЕМЕ НА СТУДЕНАТА ВОЙНА	359
<i>Витка Тошкова</i> – ПРОЕКТИ И АНАЛИЗИ ЗА ПРЕКРАТЯВАНЕ НА КОНФРОНТАЦИЯТА ИЗТОК–ЗАПАД: БЪЛГАРСКИ ДЕТАЙЛИ	376
<i>Maria Todorova</i> – AFTERWORD	399
СПИСЪК НА НАУЧНАТА ПРОДУКЦИЯ НА ПРОФ. Д-Р ИСКРА БАЕВА	417
АВТОРИТЕ В СБОРНИКА	438

НИКИТА МИХАЛКОВ И АНДРЕЙ КОНЧАЛОВСКИ ЗА ПРЕХОДА В ПОСТСЪВЕТСКА РУСИЯ

Отношенията между интелигенция и власт в Русия – било то имперска, съветска или постсъветска, имат особен характер – личен, емоционален, винаги с противоречиви крайности – придворни или опозиционни, както е в повечето случаи. Интелигенцията е типично руско явление, което в основното си призвание – да бъде „звук совести“ (глас на съвестта)¹, не се променя от XIX в. до сега.

Двамата братя, кинорежисьорът Никита Михалков и театралният и кинорежисьор Андрей Кончаловски, синове на автора на съветския и на руския химн – поета Сергей Михалков, от една страна, са със старинни дворянски корени, а от друга, те са част от придворната съветска интелигенция, покровителствана от властта. При управлението на Сталин Сергей Михалков е имал свободата да ходи на църква и да кръсти синовете си².

Едва ли слабостта на Йосиф Висарионович към Сергей Михалков е била заради стихотворението „Светлана“³, публикувано в „Правда“ през 1936 г., или съвпадение на художествения вкус. Сталин е обичал ролята на покровител – не само за Сергей Михалков, но и за Михаил Булгаков, това е част от руската властова традиция (Николай I е личен цензор на Пушкин).

Сергей Михалков остава сред любимците на властта до разпадането на СССР и отново – след президентските избори, спечелени от Владимир Путин.

Конкуренцията между братя, особено ако те се изявяват в една област, е нормално явление. В търсене на своята индивидуалност Андрей Кончаловски избира фамилията на майка си⁴. През 80-те години той и географски се откъсва от влиянието на своя баща и от популярността на брат си, вече известен съветски режисьор, и заминава за САЩ (не като емигрант, а като съпруг на французйка). Кончаловски не обича да го сравняват с Михалков:

¹ *Хазанов, Г. В.* в програмата на Владимир Познер на канал ОРТ, 25 ноември 2008 г. <http://vladimirpozner.ru/?p=324> (25. 05. 2011).

² Андрей Кончаловски е роден 1937, а Никита Михалков – 1945 г.

³ Светлана Алилуева е дъщерята на Сталин. – *Б. а.*

⁴ Кончаловская, Наталия (1903–1988) – руска съветска писателка, авторка на повести, стихове, книги за деца, поетични преводи и др., дъщеря на художника Пьотър Кончаловски (1876–1956) и внучка на художника Василий Суриков (1841–1916). – *Б. а.*

„Казвам – защо не ме сравнявате с Бертолучи, с когото съм приятел вече 30 години?“⁵

Двамата братя обаче имат общи философски пристрастия. А. Кончаловски преоткрива далечния си родственик Дмитрий Кончаловски⁶, автор на книгата „Пути России“, издадена в емиграция след смъртта му (Париж, 1969). Д. Кончаловски е последовател на Николай Бердяев, чиито идеи за Русия приемат като свои по-късно и А. Кончаловски, и Н. Михалков.

Интересът към бялата емиграция е общ за двамата братя, но Михалков се ориентира най-вече към консервативната мисъл на Иван Илин, неслучайно възприета и от Путин за идеология на партията на властта „Единая Россия“. Самият лозунг „Единая Россия“ принадлежи на белите от времето на Гражданската война.

От една страна, руският консерватизъм винаги е защитавал идеите на силната централизирана власт, което отговаря на президентската република с конституцията от 1993 г. От друга страна, понятието „консерватизъм“ не е дискредитирано в нова Русия – за разлика от „либерализма“, който се асоциира от обществото с олигархията, приватизацията и разграбването на държавната собственост в началото на 90-те години.

За разлика от Дмитрий Медведев, който избягва да употребява понятието „идеология“, Путин говори за „идеология на съгласието“⁷. Н. Михалков също често употребява термина „идеология“, докато А. Кончаловски се отнася към него негативно.

Кончаловски и Михалков определят себе си като *консерватори*: „С гордост мога да кажа, че не съм реакционер, че аз съм консерватор“⁸, споделя Кончаловски. Михалков предпочита термина „просветен консерватор“ и издава свой Манифест „Право и Правда“ (2010). Консерватизмът на Михалков е ретро, в стила на идеите на Константин Победоносцев и на най-консервативния руски император Александър III, към които той нееднократно изразява своята почитателност.

Ако Михалков проявява особен интерес към руските консерватори от втората половина на XIX в., то Кончаловски се интересува от авторитарните диктатори от XX в. Той дори снима документален филм за Гейдар Алиев.

Обща е позицията на братята за *мисията на държавата*. В своя Манифест Михалков предлага термина „*гарантийное государство*“, без да дава

⁵ Кончаловский, А. С. в програмата на Владимир Познер на канал ОРТ, 17 март 2009 г. <http://vladimirpozner.ru/?p=878> (20. 03. 2009).

⁶ Дмитрий Кончаловски (1878–1952) – руски философ, емигрирал от СССР през 1941, живял в лагери на „ди пи“ до 1947 г., след което се установява в Париж. – Б. а.

⁷ Путин, В. В. Прямая речь. Вестник Российской нации. <http://www.rosnation.ru/index.php?D=31> (13. 11. 2010).

⁸ Кончаловский, А. С. в програмата на Владимир Познер...

нова дефиниция, но предвижда наличието само на три политически партии в Русия: консервативна, либерална и радикална. Кончаловски разглежда държавата като съдържащ човешките крайности фактор: „Бердяев забележително е казал – държавата се е градила не за да отведе хората в рая, а за да ги възпре от падането в ада. Всъщност държавата е именно онова, което трябва да кара хората да бъдат хора“⁹.

И двамата братя симпатизират на руския държавник Пьотър Столипин. Кончаловски вижда в него олицетворение на реформаторските способности на силната власт: „... либерални реформи в Русия може да се правят само при ожесточаване на режима, тъй като всяко едно отслабване в системата у руснака се асоциира със слабостта на властта“¹⁰. Михалков възприема Столипин като съчетание на „просветен консерватизъм и въоръжена еволюция“: „... той е разбирал, че единствената сериозна мощ и опора на държавата е човекът на земята“¹¹.

Ако консерватизмът на Кончаловски по-скоро е културологичен, то този на Михалков преди всичко е политически. Въпреки че са последователи на консервативната идея, Кончаловски и Михалков имат свои виждания за нейната реализация в Русия.

Двамата братя се различават и по *отношението си към властта*. Никита Михалков продължава традицията на баща си, докато Андрей Кончаловски след връщането си от САЩ през 1991 г. предпочита да стои настрана от Кремъл. Елцин не прощава на Н. Михалков приятелството му с Александър Руцкой след преврата от 1993 г., но не пречи на обществената му дейност.

Никита Михалков не крие симпатиите си към Путин и участва в подписката за трети президентски мандат. Сакрализацията на властта при Путин е част и от политическата философия на Н. Михалков, от една страна, а от друга, на него му е присъщо характерното за руснаците лично отношение към властта: „... мечтаю да обичам онези, които ръководят страната ми и от които зависи животът на моите деца и внуци, ала не се получава... но ако имам възможността така да се отнасям, защо трябва да го крия, аз изпитвам наслада от това, че не ме е срам за човека, който представлява моята страна“.

Ако поведението на Елцин през втория му мандат будеше чувство на срам у руснаците, то Путин възвърна престижа на държавния глава. За руснаците е много важно да се гордеят с държавата си. След речта на Путин в

⁹ Пак там.

¹⁰ Кончаловский, А. С. От Андропова к Горбачеву. „Российская газета“. – Федеральный выпуск №5442 (66), 30 март 2011 г. – <http://www.rg.ru/2011/03/30/ussr-gorbachev.html> (24. 05. 2011).

¹¹ Михалков, Н. С. отговаря на въпроси на зрители за проекта „Имя Россия“ от 2008 г. – <http://www.nameofrussia.ru/interview.html?id=140> (20. 05. 2011).

Мюнхен (2007) Михалков споделя: „...изпитах физиологична наслада от собственото достойнство на онзи, който представлява страната ми [...] който не се страхува, че няма да бъде приет“¹².

Михалков не крие предпочитанията си към Путин пред Медведев. На въпроса за кого от двамата ще гласува, ако се явят на изборите през 2012 г., отговорът му е еднозначен – „за Путин“. Путин „реално усети огромността на нашата страна и на проблемите ѝ“, докато Сколково¹³ на Медведев не е Русия: „... иновациите са правилно нещо, но ако не се вземат под внимание милионите хектари земя, които не се обработват...“¹⁴.

Кончаловски не заема категорична позиция по отношение на нито един от представителите на тандема, но признава че „да, това правителство прави грешки. Но все пак в страната се създаде поне някаква стабилност...“¹⁵.

Различна е и обществената активност на братята. Михалков е председател на Съюза на кинематографистите, където въвежда авторитарно управление и през 2008 г. част от кинодейците демонстративно напускат Съюза. Първоначално Кончаловски остава встрани от обществената дейност, интересува се само от творчеството си и дори не взема студенти. Повече от десет години той е формален член на Съюза на кинематографистите, но през 2010 г. плаща наведнъж членския си внос, за да се включи в неговата дейност.

Кончаловски е противник на политиката на Михалков като ръководител на Съюза: „... художниците не бива да бъдат сплотени, особено младото поколение, под някакво знаме на идеология. Не, не бива. Особено, повтарям, ако става дума за това, че започнаха да се делят филмите и хората, оценката е следната „Ние защитаваме руското изкуство, русийската култура, а ето, има хора, които се опитват да я разрушат“¹⁶. Кончаловски е против съществуването на две киноакадемии – „Ника“ (от 1987 г.) и „Золотой орёл“ (от 2002 г.) – и призовава за обединяване на гилдията.

Различно е и отношението на двамата братя към *интелигенцията*. Михалков не приема да го причисляват към нея. В неговите представи руският интелегент „трябва постоянно да бъде в опозиция, да пие водка, да умре на

¹² Михалков, Н. С. в твпрограмата на Андрей Максимов „Личные вещи“, 5-й канал, 6 ноември 2010. – <http://www.5-tv.ru/video/505795/> (15. 05. 2011).

¹³ Сколково – проект на Дмитрий Медведев за създаването на руски център за нови технологии по подобие на ЦЕРН в Европейския съюз и на Силиконовата долина в САЩ. – Б. а.

¹⁴ Михалков, Н. С. в твпредаването на Антон Хреков на канал НТВ „НТВшники“, 8 април 2011. „Никита Михалков. Прямая линия“. – <http://kinostok.tv/video/4373/ntvshniki--nikita-mihalkov-2011> (19. 05. 2011).

¹⁵ Кончаловский, А. С. Свобода слова не создает шедевров. – Невское время, 14 януари 2010 г. – <http://nvspb.ru/stories/andrey-konchalovskiy-svoboda-slova-ne-sozdaet-shedevrov-41492> (26. 05. 2011).

¹⁶ Кончаловский, А. С. Будущее Союза кинематографистов. Предаването „Культурный шок“. Эхо Москвы от 1 май 2010 г. – <http://echo.msk.ru/programs/kulshok/675967-echo.shtml> (11. 05. 2011).

улицата от туберкулоза и ето тогава това е истински руски художник, но това е пълна глупост“¹⁷. Михалков определя себе си като „летящ аристократ“¹⁸ и противопоставя интелигенцията на аристокрацията, към която причислява и Пушкин, Достоевски, Толстой, Илин.

„Летящият аристократ“ Михалков обаче не се отказва доброволно от синия буркан на джипа си, с който лети в насрещното платно на московските улици, за което получава прозвището „Мигалков“¹⁹. Под натиска на общественото мнение през май 2011 г. Министерството на отбраната отнема „мигалката“ на Михалков, дадена му в качеството на председател на Обществения съвет към ведомството. В отговор Никита Сергеевич веднага си подава оставката и критикува остро парада на победата от 9 май 2011 г.

Кончаловски уважава основната роля на руската интелигенция: да бъде опозиция на властта: „Тази прослойка винаги трябва да бъде в опозиция спрямо властта, погазваща индивидуалността. За разлика от интелектуалеца, който съвсем не е задължително да е в опозиция. Такива интелектуалци днес на Запад с лопата да ги ринеш. Те могат да живеят в буржоазна страна и преспокойно да подкрепят властта. За истинските интелигенти това категорично е противоположно“²⁰.

И Кончаловски, и Михалков търсят националната идея, която да запълни идеологическия вакуум след 1991 г. Михалков предлага идеята за „просветен национализъм“: „полиетнически и поликултурен. Това е свободен, творчески, в истинския смисъл на думата съзидателен национализъм. В него липсва комплексът за инородство“²¹.

Михалков се отличава съществено от своя кумир Иван Илин, в чиято политическа схема инородците нямат равни права с останалите руски граждани.

Михалков не споделя безрезервно и идеите на Путин по въпроса за „руското“ и „русийското“, когато трябва да се определя нацията. В езика на Путин нацията е „русийска“, докато Михалков не приема тази политкоректна форма и в Манифеста си защитава „уникалната руска нация“. „Русийското“ в езика на Михалков се използва, когато той говори за държавата, или за гражданската принадлежност.

От друга страна, Михалков е съгласен с Путин за „евразийските координати“ на „особеното свръхимперско съзнание“ на руснаците. Кончалов-

¹⁷ Михалков, Н. С. в твпрограмата на Андрей Максимов „Личные вещи“...

¹⁸ Михалков, Н. С. в предаването на Владимир Познер на ОРТ, 25 януари 2010 г. – <http://vladimirpozner.ru/?p=2665> (30. 04. 2011).

¹⁹ „Мигалков“ – от „мигалка“ – синият буркан на правителствените коли (разг.). – Б. а.

²⁰ Кончаловский, А. С. Поддерживать власти интеллигенции противоположно. – <http://www.d-pils.lv/news/2/377483> (29. 05. 2011).

²¹ Михалков, Н. С. Право и Правда. Манифест Просвещенного Консерватизма. Москва. ММХ – <http://www.echo.msk.ru/blog/echomsk/721541-echo/> (29. 10. 2010).

ски е дори по-краен – за него руснаците не са европейци, като менталност и поведение те са азиатци.

Кончаловски призовава да се преодолее комплексът за непълноценност към Запада: „У нас все пак от Петър I – убеден съм в това – започва комплексът за непълноценност пред Запада. Хората, които се покриват с тънкото наметало на европейската цивилизация, техните потомци са дворяните, всички те страшно са искали да приличат на Запада. Но приличащи външно, по форма, а не по съдържание. И днес това, уви, се превърна, особено сега, в много странни, бих казал, екстравагантни форми. „Литъл Итали“ – квартал, „Люксембург“ – квартал, „Хайвей“, „Фиш-хауз“. Дори съм виждал магазин, наречен „Платове. Ентропия“. Кълна се, но думата е красива“²².

Различни са обаче вижданията им за реализация на новото национално съзнание. Кончаловски разчита на създаването на средна класа и на трансформирането на селското съзнание в буржоазно, като начин на мислене – да се еманципираш от държавата. В това отношение Кончаловски е либерал, докато Михалков остава консерватор и не призовава към промени, а към запазване на руския манталитет, или на „коренната система“. Ако Кончаловски разчита на националното съзнание на буржоазията, то Михалков – на аристокрацията – не като статус, а като поведение.

Това, което обединява Кончаловски и Михалков, е, че те не виждат неолибералната идея като част от бъдещето на Русия: „... либералната мисъл претърпя много сериозен философски удар, първо, с пропагандата на демокрацията в изостанали страни и [...] когато Уолстрийт рухна и стана ясно, че там всичките големи хора в красиви костюми и със солидни лица се оказаха мошеници. [...] Днес целта е да станеш богат. Тя е разрушителна“²³. Решението Михалков вижда в „социалната пазарна икономика“²⁴.

Съветската система задълго дискредитира социалната идея, а сега глобалният натиск на пазара е на път да дискредитира и либералната идея. Никита Михалков и Андрей Кончаловски са част от общия фон на разочарованието на руската интелигенция от прехода, протест срещу безидейния живот, породил „криейтъра“ (от романа на Виктор Пелевин „Генерация „П““) и унищожавач твореца. „В света липсва ирационалната вяра в доброто“²⁵...

²² Кончаловский, А. С. в програмата на Владимир Познер...

²³ Кончаловский, А. С. Особое мнение, Эхо Москвы, 29 ноември 2010 г. – <http://echo.msk.ru/programs/personalno/729516-echo.phtml> (29. 11. 2010).

²⁴ Михалков, Н. С. Право и Правда...

²⁵ Кончаловский, А. С. „В главной роли“, интервю за канал „Культура“, 7 февруари 2010 г. – <http://konchalovsky.ru/sub2.php?razdel=0&id=48> (26. 05. 2011).